

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 50 >
Helyben hazhoz átvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Pénzügyi költségvetés.

(sl.) A »beszélő háznak« meddő viták és frázisok árja által kifárasztott tagjai lehetségesen megfoghatkozott érdeklődéssel fogtak a pénzügyi tárca költségvetésének tárgyalásához. A tárgyalás folyamán megindult viták — mint minden pénzügyi budget alkalmával, — ugy most is vagy tisztán akadémikus jellegűek és így semmi hasznot nem hajtanak, vagy pedig olyan általános ismert dolgokat hoznak felszínre, hogy már érdeklődést sem bírnak keltetni. Így aztán habár mindenki megvan arról győződve, amit a naiv lelkű Helfi Ignác szükségesnek látott kijelenteni, hogy »a pénzügyi tárca nem hű képe a magyar pénzügyi helyzetnek«, — a pénzügyminiszter mégis egészen nyugodt és biztos abban, hogy a »beszélő ház« egy hajszálnyit eltérés nélkül fogja elfogadni nagy szemfényvesztéssel összeállított költségvetését.

Pedig nagyon sok szó férne ehhez a budgethez. Így például a kormányzat összes ágai közül a pénzügyi adminisztráció a legsilányabb. A személyszaporítás folytonos, — a budget kiadás emelkedésének túlnyomóan nagyrészt az új hivatalok kreaálása teszi szükségessé. Új osztályok a miniszteriumokban, a vámhivatalban, egy sereg új adóhivatal felállítása, néhány száz új pénzügyőr, s egy nagy sereg új állás van proponálva a költségvetésben, amely ez által tesz bizonyosságot a pénzügyi adminisztrációs rendszer gyarlóságáról. Az ilyen bajon pedig nem ad hoc személyszaporítással, hanem gyökeres reformmal lehet és kell segíteni.

Az állami mindenhatóság elvéhez szegődött pénzügyminiszter jó szolgája urának: úgy sáfarkodik, hogy annak minél több haszna legyen. Az adóprés ma már nem költői kép, de a valósághoz nagyon közel álló dolog, s ami a legrosszabb, nemcsak az adók behajtását gyakorolják túlzott módon és mesterséges eszközökkel, hanem mindenféle illetekeket, amelyek arra vannak hivatva, hogy kincstári jövedelmet képezzenek. A kincstár érdeke az az egyetlen érdek, amelyet a pénzügyi adminisztráció szolgál ismernek.

Az adók kivetésében valóságos művészettel járnak el. Az adókvető bizottságok annyira magaslatán állanak hivatásuknak, hogy a legtöbb esetben csak azért vetnek ki aránytalanul magas adót, hogy a szegény adóalanyok legyen mit lealkudnia. Ha aztán a polgár nem elég élelmes és tűri azt, amit a bizottság reámért, akkor van alkalma tapasztalni, hogy az adóprés ma már nem csak frázis.

Az egyenes adókra vonatkozó előirányzat jellemzi leginkább a kormány pénzügyi politikáját. A miniszter nem mer több bevételt proponálni ennél a tételnél, mint 99 millió forintot, ugyanannyit mint tavaly, — tehát lehetetlenségnek tartja még nagyobb adóval terhelni az országot, és éppen ezért, hogy a budget indokolásának szavaival éljünk, — »a pénzügyi helyzet a legnagyobb takarékossgát követeli.«

Ennek a »takarékossgának« a következménye, hogy a mezőgazdasági válsággal szinylődő magyar földre szigorítottan rójuk ki az adót ugyanakkor, amikor a sokkal szerencsésebb gazdasági helyzetben

levő Ausztriában maga a kormány tartja feltétlenül szükségesnek a mienknél kisebb földadó leszállítását.

Rendkívül sok törvénytelen eljárásra szolgáltat alkalmat a III. osztályu kereseti adó behajtása is. A törvény ugyanis világosan elrendeli, hogy ha megszűnik az üzlet vagy keresetforrás, vele együtt megszűnik az illetékes adó is. A miniszter azonban keresett és talált is egy törvénykerülő utat: kiadott egy rendeletet, amely szerint az üzlet vagy keresetforrás megszüntét az adózó ha 15 nap alatt nem jelenti be, továbbra is köteles adóját fizetni. Hogy maga a pénzügyi közigazgatási bíróság törvénytelennek nyilvánította ezt a rendeletet: az a körülmény a miniszter urat egy cseppet sem alterálja. Különbözn ilyen a pénzügyminiszteri rendeletek legnagyobb része: mind csak azért fabrikáltak, hogy a törvények megkerülésével a kincstár jogtalan bevételekhez is juthasson. S az a legnagyobb pénzügyi kapacitás, aki a legnagyobb raffineriát tudja kifejteni az adóalanyok megsarcolásában.

Arra azonban, hogy a mezőgazdasági válságot előidéző tőzsde megadóztassék, — arra a mai »liberalis« világban a lekötelezett miniszter tudni sem akar, mert hiszen éppen a tőzsde és a mozgó tőke emberei alkotják lábai alatt a talajt. Viszont arra, hogy a fogyasztási adók bérleti rendszere micsoda ember-nyúzásokra ad alkalmat a legtöbbször lelkiismeretlen és a zsákmányolásra törekvő bérlők kezében, arra szintén még csak gondolni sem akar.

A »nagy politika« kérdései, a valuta

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Naplótöredék.

Irta: Szmethanovics Ella.

Gyönyörű tavaszi reggel volt az 18** május huszonötödiki. Az egész kert, a melyben reggeli utáni sétámat végeztem, valóságos ózon árnban uszott. Egy ideig a madárkák vidám csergését hallgattam, azután pillangókat kergettem a tekervényes utakon, azután mi türestdagadás, ábrándoztam egy kicsit a felett, hogy mikor minden új életre támadt a tél halálából, az én lelkemnek éppen akkor kellett meghalnia, s mikor e gondolatok lethargiájából felésméltem, ismét a verenda előtt állottam, honnan elindultam.

A kert ajtójában már várt reám atyám.

— Kérlek csak, légy szives hozzám jönni egy kis időre.

Kérdőleg néztem rá, mert nagy ritkán szokott dolgozószobájába hívni. Követtem, de mily nagy lón csodálkozásom, mikor belépve azt a nagy felfordulást láttam. A nagy íróasztal minden fiókja kihuzva, az ironok össze-vissza dobálva, a székek kimozdítva rendes helyükről, a papírhalmaz, lim-lom olyan nagy volt, hogy alig lehetett keresztülhatolni rajtuk.

— Egy iratot keresek, a *-ipusza haszonbéri szerződését és nem találom, kérlek segíts keresni, te talán hamarabb ráakadsz.

Nem kis munka volt a sok irományt a

fiókokba visszarakni, sok időt is vett igénybe, de teljesen haszontalan munka volt, — a keresett szerződést ketten sem találtuk. Már épen felakartam adni a reményt, mikor mégegyszer végig tekintve a szobán, az öreg íróasztalban egy hosszú keskeny fiókot vettem észre, amely eddig sohasem tűnt fel nekem.

Odaléptem, kihuztam, egy menyasszonyi koszoru és fátyol volt benne, egy sűrűn beirt okmánypapirossal betakarva. Megvan, megvan! kiáltottam örömben. Atyám magához vette az iratot és elment hazulról, én pedig visszatértem a rejtélyes fiókokkához. Kivettem a koszorut és fátyolt, melyet már megviselt az idő. Ezek alatt egy barna bőrkötésű imakönyvet találtam, s abban néhány kiszakított írott lapot. A vonások után itélve az egyik egy nőnek, a másik egy férfinak naplótöredéke volt. Fussuk át mind a kettőt.

I.

18** Febr. 3.

Nevezetes nap életemben ez a mai. Viszontlátom ma gyermekkori ideáloamat. Mióta megismertem, azóta nincs egy nyugalmas perce életemnek. Nevét látom az égboltozatra csillagbetűkkel felírva, képét magam előtt a végtelen űrben, a melybe kábultan tekintek . . .

Különbözn hisz' gyermek vagyok még, még mindig baba a nevem; pedig ugy szeretnék már nagy leány lenni!

Hiszem különben, hogy a farsang ezt is

moghozza és nincs is olyan messze, holnapután fogok először bálba menni, holnapután.

Jó hogy Béla ma érkezik meg, legalább ő is ott lesz, látni fogja fehér selyemruhámát és szeretni fog, még jobban mint eddig, tán ugy mint én őt, — de hisz' az lehetetlen . . .

Most látom csak mennyire előrehaladt az idő. A kocsit már készen vár.

Mégegyszer megnézem rendbe van-e a vendégszoba? Atyám nincs hon, nem tűnhet fel neki e nagy szorgoskodás.

Fél őt, már most mehetünk. Róza tegye csak fel a porköpenyegem és kalapom! Még idejekorán künn leszünk az indóháznál. Félóra és látni fogom őt . . .

Boldog vagyok, kimondhatatlan boldog! Béla és bátyám megérkeztek. Alig értünk ki, már látszott a vonat, s néhány pillanat mulva viszontláttam azt, a kiért ez az én szívem egyedül vágy élni . . .

Béla még szebb és kedvesebb, mint volt. Termete kissé megnyult, szőke fürtői tán barnábbak lettek, de arcának állandó rózsái most is változatlanok.

Nem folytatom tovább! vannak percek, a melyek érzelmeit megörökíteni nem lehet, ilyenek egy tizenhétéves leány szerelmes szívének érzelmei

Feb. 7.

En édes Istenem! hogyan engedheted meg egy ifju sziv haldoklását, melynek a boldog-

— szabályozás, jegybank és vámügyek, mind olyan önálló dolgok, amelyekben valami alkotást vagy érdemleges intézkedést az epigon — minisztertől nem vár senki. S azért csak dicsérhetjük: tudja, hogy nem lesz ideje valami komoly és előmunkálatokat igényelő alkotás elvégzésére, s éppen ezért nem is kezd hozzá. Viszont annál nagyobb lelkiismeretességet tanusít az adók és jövedékek bevételeinek fokozására, — s csak így érthette el, hogy négy és félmilliárdnyi többletet bocsájthat a többi tárca rendelkezésére.

A kiegyezés.

A N. Fr. Pr., amelyet nálunk, úgy látszik, egységedül tartanak illetékesnek arra, hogy az ország legfontosabb ügyeinek állásáról a közönséget informálja, ma a titokzatos magyar kvóta-bizottság renunciumával kedveskedik és elmondja, hogy a magyar kvóta-bizottság tegnapi ülésében az osztrák nuncium követelményeinek kellő formába való visszautasítását határozván el, a status quo vagyis a 31.4 százalékos kvóta fentartását javasolja. Ezek szerint, mondja az idézett újság a jelenlegi törvényes kvótát akarják megtartani, mely a két százalékos preczipuum beszámításával teszi ki a 31.4 százalékot. A kvóta-bizottság a preczipuum formális részét is tárgyalás alá vette, de nem tudni, vajjon ragaszkodik-e ehhez a formalitáshoz avagy elejtí-e azt. Az utóbbi esetben, mely épen séggel nincs kizárva, a magyarországra eső kvóta a preczipuum mellőzésével is 31.4 százalékot tenne ki. — Bizonyos oldalról, úgy látszik, azt a hitet akarják felkelteni, mintha a magyar kvóta-bizottság az osztrákok javaslatát egyáltalán tárgyalás alá vette volna; — ami értesülésünk szerint ez nem felel meg a valóságnak, mert az osztrák nunciumot a legridegebben visszautasították és azon az alapon tárgyalásba egyáltalán nem bocsátkoznak. Az ezzel ellenkező híresztelések tovább folytatása esetén a magyar kvótabizottság több tagja a valódi tények kijelentésével, a legerélyesebb czáfolatot szándékozik közzétenni. A kiegyezési tárgyalások során Bécsből még a következőket

táviratozzák nekünk. Az osztrák-magyar bank főtanácsának holnapi ülésében Kautz dr. kormányzó közölni fogja a két kormányval folytatott eddigi tárgyalások eredményét. A szóbeli tárgyalásokat előreláthatólag a jövő hét folyamán fogják folytatni, mihelyt t. i. Lukács pénzügyminiszter a képviselőházban már nem lesz igénybe véve.

Magyar nemzeti bank.

Önálló magyar nemzeti bank felállítására nézve nyújtott be tegnap határozati javaslatot Molnár József a függetlenségi és 48-as párt Ugron frakciója nevében, s Helfy Ignác a Kossuth-frakció nevében. Molnár József beszédében szakszerűen és behatóan indokolta javaslatát, rámutatva az osztrák-magyar bank osztrákpolitikának sérelmes voltára. A jegybankkal tegnap tartott s rövid idő múlva folytatandó szabadalmi tárgyalások alkalmából különösen aktuálisak voltak a ma benyújtott javaslatok. A kormányok kívánalmaival szemben a jegybank a legújabb időkig a határozott negáczió álláspontjára helyezkedett, s a tegnapi tárgyalásról mégis az a hír érkezett, hogy a kormányoknak sikerült a bankkal az alapokra nézve egyezsége jutni. Ha tekintetbe vesszük, hogy a jegybank a legutóbbi jegyzékváltások alkalmával határozottan visszautasította a kormány prozoziczióit, s másrésről, hogy a kormányok, a mint az másképpen el sem is képzelhető, lehetetlennek tartották a bank prozoziczióinak alapján még csak a tárgyalások megkezdését is, azt kell hinnünk, hogy a szóbeli tárgyalásoknál, mely elé nyakig fegyverkezve ment a két fél, mindkettő engedett valamit sarkalatos kivánalmaiból. A jegybank merő centralisztikus álláspontjából alig engedett valamit, ellenben a kormányok hihetőleg feladták az állami ingerencia növelése iránti követelésük egy részét, engedtek az anyagi követelésekből, s a magyar kormány valószínűleg a magyar igényekből. Már pedig azt, hogy a magyar kormány jóvoltából az osztrák-magyar bank, mely osztrák mindig volt, de magyar soha, s melynek élettörténetéből a fináncbűnök egész sorozata világlik ki, de a gazdasági jótétemények egyetlen példáját sem idézhetjük, továbbra is uralkodják a magyar gazdasági viszonyokon, s

biztosítsa a magyar közérdek rovására a magas osztalékot részvényeseinek, az meg nem engedhető. Biztos értesülésünk van arról, hogy a kormány készített magyar banktervezetet; azt is tudjuk, hogy e tárgyban értekezett is két magyar bank vezetőségével; azt azonban nehezen hisszük, hogy ha a közös jegybank csak némi koncessziót tesz, dülőre kerülhesen a magyar nemzeti bank kérdése. Minden ezetre üdvös volna, hogy a kormány az esetre, ha új magyar bank állíttatnék fel, annak előkészületeit idejekorán tenné meg, hogy eképpen a felmondási időtől a szabadság lejárati idejéig ne kelljen a magyar közgazdasági életnek a bank még mostohább eljárását megsínylenie.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Április 16.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Josipovich Géza, Schober Ernő, Illy és Bálint.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Wlassics Gyula, Dániel Ernő.

Elnök délelőtt 10 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét. Napirenden van:

A pénzügyi tárca költségvetésének

általános tárgyalása.

Elsőnek szól:

Kulmann János: a sör-italadóról szól, s foglalkozik a sör utáni fogyasztási adó tervbe vett fölemeléséről, ami nagy terhet ró a sörgyárakra. A sörgyárak támogatói a mezőgazdaságnak s így szükségesnek véli, hogy az ország különböző részein minél nagyobb számmal keletkezzenek sörgyárak. Ezért óhajtáná, hogy a sörital után a fogyasztási adó leszállíttassék, ami keresztülvihető anélkül, hogy az állam károsodnék. A mostani adózási rendszert károsnak tartja a söriparra, s kéri a minisztert, hogy a sörfogyasztási adó kivetését és beszedését a méltányosság és igazságosság követelményeinek megfelelőleg alakítsa át. Kívánatosnak tartáná, hogy a kisebb sörfőzdék a nagyobb gyárakkal szemben, amint a mezőgazdasági sörfőzdék is kedvezményekben részesülnek a sörgyárak mellett. Szóba hozza azután a szepesmezei gazdáknak egy, szerinte jogosult pana-

sághoz, melyre teremtve van, csak annyi joga, mint másoknak...

Kis revolverem, mely itt előttem fekszik, oly hívogatólag int felém, mintha csak mondani akarná: jer, én egy pillanat alatt megváltalak minden szenvedéstől.

De nem! szenvedni fogok. El hát veletek átkos gondolatok. Nekem élnem kell. Nem szabad a jó Istent megbántanom, drága szüleimre gyászt borítanom. Meg kell mutatnom azzal, hogy egy életet át fogok érte szenvedni, azt, hogy egy egész életet át tudtam volna jobban, mint bárki más, szeretni...

Szeretnék sirni, de nem tudok, fejem zúg, arczom ég, panaszkodnám, de nincs kinek. Anyámnak a szive repedne meg szegénynek, ha megtudná, hogy mily boldogtalan vagyok. Nem, neki nem mondom soha, még akkor sem, ha tudnám, hogy ezáltal magamat megváltanám a szenvedésektől.

Tehát Béla engem nem szeret... Nem is tudom, hogy történt, csak homályosan emlékszem az egészre...

Béla az egész bál alatt nagyon lehangolt volt. Én sajnáltam őt, tudtul is adtam neki, hogy fáj látnom rossz kedvét. De mivel ez nem használt, megkérdeztem tőle, hogy megtudna-e tenni valamit az én kedvemért? Mire ő igennel válaszolt.

— Jó, hát tegye meg a kedvemért, hogy legyen most jó kedvű.

— Csak azt az egyet nem tehetem meg, felelé.

— És miért nem?

— Mert Irma beteg, s így nekem nem lehet vignak lennem.

— Ki az az Irma?

— Irma, I-i-i-rma az, a kit én nagyon szeretek.

Ennyi volt az egész, de nekem elég volt...

Kérdezik: »mi bajod gyermekem?« — »Semmi, épen semmi!« Pedig az alatt úgy zokog a lelkem — — — szeretnék feledni s nem tudok, sirni és nem szabad...

*

Márcz. 29.

Ma este lesz eljegyzésem *falvi Bandival két hét múlva esküvőm-e vagy tán temetésem?

Bandi jó fiu, oldalán talán idővel behegged sajtó szivem sebe? ... Soha, soha! azt a sebet, mely a sziven támad, soha se gyógyíthatja be az idő...

Szüleim is kedvelik Bandit, s hogy kedvükbe járjak, kezemet adám neki. Ugyis mindig már nekem, akár az egyik akára másik...

A vendégek gyülekeznek. Jó kedvűnek kell lennem Nagy feladat ugyan mosolyt varázsolni az arcra, mikor bensőmet csak úgy égetik-tépi a múlt fájó emlékei.

Mindegy, meg kell próbálni, tetetni, hisz úgy is képmutatás ez az egész élet... Meg kell próbálni, hogy boldog menyasszonyt lássanak bennem!

*

Ápril. 19.

Kedves Bandim ma reggel félnyolczkor csendesesen kiszenvedett. Már rég magába hordozta a halál csiráját s azt nem tudta kiölni belőle sem Merán, sem Ausee. Az orvosok mégis biztatták. Tudta mindenki, hogy gyógyíthatlan, csak egyedül ő maga remélt még. Mily jó az Isten! reményt önt a tüdővésztes beteg lelkébe, mert remény nélkül szászorta nagyobb a kín, — a testi, úgy mint a lelki...

Igy tehát már ő sincs többé!...

Ó az egyetlen, ki engem igazán szeretett. Tán a tudat, hogy én sohasem szerettem őt, is siettette halálát.

Hiába! a sors könyvébe így volt megírva. Hogy is mondja a költő?

Én égek teérted, te égsz egy másikért, A kinek szive tán ismét másért dobog, És így tovább, tovább mást szeret mindenik, Oly csillagok vagyunk, mik egymást kergetik...

Isten veled! Isten veled!...

*

Jun. 20.

Nagy beteg voltam. S mégis miközben arczom a láztól égett, oly jól éreztem magamat. Testi betegségem elfoglalt s így elfeledteté lelki kinjaimat.

Most már újból fen vagyok. Látom a nap sugarát, a virágot, hallgatom a madárcsicsergést, a dalt, a zenét.

Valjon velem szemben, egy huszonegy éves özvegygel szemben könyörületet, a vagy kegyetlenséget gyakorolt-e az öreg kaszás — a halál?...

szát, s kéri a minisztert, hogy pénzügyi törvényeink igazságosan hajtassanak végre, a törvény biztosítja a mezőgazdáknak azt a jogot, hogy eselédjeik és birtokukon alkalmazott mezőmunkások részére adómentes szeszt szerezhetnek be, a löcsei pénzügyigazgató — jóllehet a jog nincs birtokminimumhoz kötve, — mégis oda nyilatkozott, hogy a jog csak a belterjes birtokokra vonatkozik. Kéri a pénzügyminisztert, hogy utasítsa a pénzügyi hatóságokat a törvények és rendeletek pontos betartására.

Kovács József: Szükségesnek tartja egy önálló nemzeti bank felállítását, mert az osztrák-magyar bank legföllebb annyiban nemzeti, hogy a magyar nemzetet zsarolja.

Polónyi Géza: Ausztriában leszállítják a föld-adót, nálunk pedig folyton emelik, s így a magyar gazda nem tud boldogulni, s Ausztriában mégis azt követelik, hogy mi ezután nagyobb arányban járuljunk a kvotához, mint eddig. Szerinte a leghelyesebb aránykulcs az, hogy Magyarország oly részt vegyen a közös kiadásokban, mint a mily részt vesz a hadseregben és a diplomáciában. Végül határozati javaslatot nyújt be, hogy azon hitbizományok, melyek élvezői külföldön tartózkodnak, nagyobb földadóval sújtassanak.

Lukács László pénzügyminiszter: Először Kulmannak felel a sör-adóra vonatkozólag. Kijelenti, hogy a sörre nézve a könnyebb megadóztatási rendszerről gondoskodni fog. Arra nézve pedig, hogy a sörgyárakra nézve a hitelzés szabályoztassék, kijelenti, hogy erről is gondoskodni fog, annyival is inkább, mert eddig erre vonatkozólag semmi intézkedés nincs. Azon esetet, mit Kulmann a szepesmegyei gazdákra nézve felhozott, nem ismeri, de azt hiszi, hogy itt valami tévedés van a dologban. Ezután Polónyinak felel. Nem akar már a törvényesség szempontjából sem foglalkozni ezuttal a kvótakérdéssel, mert az úgy tűnik fel, mintha a kvóta-bizottságokra befolyást akarnának gyakorolni. (Mozgás a baloldalon.)

Ami a Polónyi határozati javaslatát illeti, azzal a kérdéssel a kormány foglalkozott, s foglalkozni is fog, de hogy a kormány keze e kérdésben ne köttessék meg, kéri a határozati javaslat mellőzését. Ezután a tegnapi történet felszólalóknak válaszol és pedig első sorban Molnár Józsefnek. Abban a véleményben van, hogy a jelenlegi adózási rendszer reformja csak az adminisztratív reformjával kapcsolatosan vihető sikeresen keresztül. Ezután a tőzseadóról szól, melyre vonatkozólag a törvényjavaslatot elkészítette, s eddig csak a közel múltban a tőzsedei viszonyok válságos helyzete miatt nem terjesztette elő, de legközelebb a Ház elé fogja terjeszteni. Attér ezután a fogyasztási adóra s

kijelenti, hogy a bérleti rendszer mellett nem hágták át a fennálló törvényeket. A szesz-fogyasztási adóra nézve konstatálja, hogy az megváltatott 6814 s bérbeadott 5570 községben, amiből kitűnik hogy a fogyasztási adók beszedése többször történik megváltás, mint bérbeadás után. Konstatálja, hogy a bérleti rendszerből a fogyasztásra semmi kár nem járul. Hogy ugyanazon községben több fogyasztási adó nem egy bérli kezében, az úgy az államra, mint a fogyasztókra nézve csak előnyös. A mezőgazdasági szeszgyárakról szólva, kijelenti hogy okvetlen gondoskodni fog arról, hogy ezek termékeiket értékesíthessék. A szeszhasználatáról szólva jelenti, hogy e tekintetben a kizárólagosság megszűnt. Molnár határozati javaslatát nem fogadja el. Attér ezután a valutarendezés kérdésére. Nem bocsátkozhatik az időpontnak a megállapítására, ameddig a valuta rendezhető lesz, mert a körülmények melyektől ez függ, csak részben esik a kormány kezébe, legnagyobb részt azonban kivüle, töle függetlenül áll. Ami a valutarendszert illetőleg a kormány körébe tartozik, annak egy része már befejeztetett, másrészt pedig folyamatban van. Kijelenti, hogy azon mozgalmaktól melyek Ausztriában ellenünk megindultak az osztrák államférfiak távol állanak.

Röviden szól ezután a bankkérdésről mely tekintetben a kormány álláspontja az, hogy a banknak, mely hivatva lesz az országban jegyeket kibocsátani olyan szervezettel kell bírnia, hogy a hitelügyeket Magyarországon teljesen legyen képes kielégíteni. Az erre vonatkozó határozati javaslatokat maga részéről nem fogadhatja el.

Molnár József rövid felszólalása után a Ház a költségvetést a határozati javaslatok mellőzésével a részletes tárgyalás alapjául elfogadja.

Elnök: Az ülést 5 percre felfüggeszti. Szünet után **Ugron Gábor** beszélt. Rámutatott arra, hogy a miniszter vagy tudatlanságból vagy takargatásból védi az osztrák minisztereket.

A Szent István-társulat nagygyűlése.

— Saját tudósítónk távirati jelentése. —

Budapest, ápr. 16.

A Szent-István-társulat ma délelőtt tartotta a nagygyűlést, Esterházy Miklós Mórincz elnöklété alatt. A fővédnök: Vaszary Kolos hercegprímás éljenzések közben lépett be a terembe s aztán üdvözölte a nagygyűlést és elmondotta az alább közlött beszédet. Aztán, mivel gyöngékedő állapotban van, az elnöklést

Ápril. 19.

II.

Szegény jó barátom magához hivatott ma reggel öt órakor. Midőn megérkeztem még élt, de már nagyon kapkodott a lélekzet után.

Megfogta kezemet, reám emelte megtört szeméit s én látva a nagy pusztítást, melyet a pusztító kór rajta végbevitt, megrázkódtam.

Ő ezt észrevette, vagy tán a haldoklók oly találékonyak, hogy tudnak a szívekbe olvasni?

Jó ideig hallgattam, de kezemet a közben folyton kezébe tartá. Végre szaggatott, fátyolozott hangon így szólt: Vedd barátod jegygyűrűjét, viseld helyettem. Berta szeretni fog téged s én tudom, hogy te is szeretni, — nem imádni fogod őt, csak úgy mint én . . .

Itt szavai elakadtak. Mondott még egy pár szót, de az érthetetlen volt. Homlokán gyöngyözni kezdett a halál veritéke, szemei fennakadtak, egy nagyot csuklott, — s vége volt.

Lefogtam szeméit, s ő ott feküdt jéghidegen, halva. Oly nyugalom ült arcán, mint aki tudja, érzi, hogy dolgát jól végezte el.

Eltemettük az igaz, a ritka hű barátot! . . .

*

Ápril. 23.

Berta nagymérvű hagymázban fekszik. Folyton Bandit és engem hív, ki akar bennünket békíteni, mi látszólag nagy megerőltetésébe kerül, beszéd közben sír és nevet gyors váltakozásban.

Ha itt állok ágya mellett, fogom és csókolom forró kezeit, akkor nyugodtabb.

Rám néz, nevémet — Illésházy Lajos — gyakran mondogatja, de nem ismer.

Ő ha ő is Bandi után megy, úgy én sem maradhatok itt tovább! . . .

*

Május 27.

Az én kis beteg virágom tetemesen javul. Most már csak reggel és este vannak lázai. Orvosa megtiltotta, hogy engem fogadjasson. Nyugalomra van szüksége, kerülnie kell mindent, mi felizgathatná.

Nagy önmegtágadásomba kerül őt nem látom. Most tudom igazán csak, hogy mennyire szeretem . . .

*

Junius 24.

Berta még alig bir lépni, mégis mikor meglátott, felkelt székéből, elem jött, azonban egy pár lépés után térdei inogni kezdtek és bizonyosan összeroskad, ha hirtelen meg nem fogom.

Karjaim közt vittem az édes terhet vissza karosszékebe, mely a lugas előtti árnyasban volt elhelyezve.

Szép feje vállamon nyugodott, s mikor ily közletről láttam, nem állhattam meg, hogy egy csókot ne vegyek a még halavány, kedves ajkáról.

Ha majd teljesen felépül, akkor szép csendben meg lesz az esküvőnk, én pedig a legboldogabb ember leszek a földön.

Szegény Bandi gyűrűjét most már jogosan viselem és kívánsága teljesülni fog, — vigyázni fogok a mi imádott Bertánk felett.

Esterházy gróf társelnöknek adta át s a közönség zajos éljenzése közben távozott.

Az ülésen ott voltak még: Szmrecsányi Pál szepesi, Steiner Fülöp székesfehérvári, Szabó János szamosújvári, Hornig Károly báró veszprémi püspökök, Wolafka Nándor czimz. püspök, Szapáry István gróf v. b. t. t. Aschenbrier. Rozaico, Kinger, Timon Ákos egyetemi tanárok, Kiss János egyetemi tanár, s a szt.-István-társulat igazgatója; Frey József, Medrey Zsigmond, Balogh Sándor stb.

Vaszary Kolos bibornok-hercegprímás a következő beszédet mondotta el:

Mélyen tisztelt Nagygyűlés!

A világtörténelemben nem volt korszak, mely a haladás zászlaját oly magasan lobogtatta, a természet erőit az ész kutatása által elért tanulmányaival annyira uralta, felhasználta volna, mint korunk.

Ma mintegy kétkedve olvassuk, hogy azt a tudóst ki XIV. Lajos francia királynak tervet nyújtott be, a hajók gőzerő által lehető mozgatójáról, örültnek nyilvánították, s a századon túl látó mechanikus elfeledve, elhagyatva a szegények kórházában mult ki.

Manapság ilyesmi meg nem történhetik; hisz a hihetetlenek látszó — a közönség gunymosolyával fogadott találmányt is szaktudósok azonnal tanulmányozzák, és mig azelőtt minden fokozatosan, lassan fejlődött, ma az elméleti tételt kísérletekkel gyakorlatilag igazolva, sietve tökéletesbitik és anyagi viszonyaink fejlesztésére alkalmazzák előről. Nemzetünk sem maradt el a kor haladásától.

A legutóbbi félszázad alatt lázas szerénységgel igyekezett a költő szavai szerint »hatni, alkotni, gyarapítani,« hogy a haza fényre derüljön.

Valóban óriási a fejlődés, melyet nemzetünk a szellemi és anyagi haladás tereén felmutat, s ez annál bámulatosabb, minél nagyobbak voltak az akadályok, melyekkel meg kellett küzdenie és minél rohamosabb a gyorsaság, a melylyel az eredményeket sikerült létesítenie.

Körülbelül szintén félszázad előtt, midőn nagyszerű vívmányait a tudomány és ipar nemzetközi kiállításban a világnak bemutatta: hangzottak fel és azóta nem is némultak el a gyanúsítások, hogy a kereszténység, de különösen a katolicizmus természetes ellensége az anyagi haladásnak, mert a vallás régi változatlan dogmái ellentétben állanak az új, folyton változó és növekvő haladással. E vádnak ellenében kijelentjük, hogy nemcsak helytelenítjük, ellenkezőleg helyeseljük az anyagi haladást, ép azért lelkesült elismeréssel adózunk nemzetünk szorgalmának, munkásságának és szívós kietartásának. Mert az anyagi emelkedés a szellemi miveltség egyik feltétele és kelléke; hisz tudomány, művészet, ipar csak oly nemzeteknél virágoztak és virágoznak, melyek magasabb foku anyagi jólétnek is örvendettek és örvendenek;

de helyeseljük azért is, mert az észnek diadala az anyag felett; az észnek győzelme a természeti erők meg nem változtatható törvényeinek irányítása és felhasználása felett;

helyeseljük végre, mert napról-napra teljesedni látjuk a szentírás e szavait: »dedit (Deus homini) potestatem eorum, quae sunt super terram« (Eccli 17. 3.) (Isten

hatalmat adott az embernek mindazok felett, melyek a földön vannak.)

De bármennyire méltányoljuk is anyagi haladásunk becsét, mégis aggodalommal tekintünk körül azon szomorú jelenségekre, melyek haladásunk kíséretében szemünk elé tárulnak és önkénytelenül azon kérdést kell felvetnünk: vajon csak a tudomány és anyagi haladásunk-e azon alap, melyen közjólétünk nyugodhatik?

Eötvös József báró éles látásával felismerte haladásunk aggályt keltő gyöngéjét, midőn e találó szavakat mondotta: »Korunk kizárólag praktikusnak tekint magát és az anyagi művelésre fordítja tevékenységét, azt a mi ezzel összeköttetésben nem áll, nem méltatja figyelemre.«

És igaza volt! mert csakugyan az anyagi haladáson kívül mással keveset törődünk, s így az az ösvény, melyen haladunk, minden tudományunk, minden anyagi haladásunk mellett sem vezet a társadalmi jólét felé; ellenkezőleg azon visszás és természetellenes állapotot hozhatja létre, hogy nem az ész hajtja szolgálatába az anyagot, hanem megfordítva, az anyag uralja az értelemet, a kedélyt, a szívet, s így igaznak bizonyulhat az, a mit Rousseau és társai már évszázad előtt hirdettek: »az emberi nem a művelődés által többet veszített, mint nyert és hogy az, amit haladásnak nevezünk, tulajdonképp erkölcsi sülyedésünk.«

Nem veszem igénybe a m. t. Közgyűlés türelmét azzal, hogy a tudománynak a társadalomra való befolyását tárgyaljam, csak röviden jegyzem meg, hogy a tudomány magában véve nem képes a társadalmi jólétet biztosítani, fenntartani; ennek biztosításához, fentartásához mindenkinek, vagy legalább a nagy többségnek közreműködése szükséges.

Igaz, hogy az ész és értelem az egész emberiségnek közös tulajdona, közös kincse; de az is igaz, hogy gyümölcsét a tudománynak, különösen jelenleg, már annyira magas és terebélyes fájáról nem mindenki szedheti le.

Nem a tudomány egyetemességéről szólok, mert ezt egyetlen ember sem bírja az egész világon, hanem a tudomány egyes ágait értem, melyet szintén kevesen érhetnek el, részint azért, mert az evangéliumi példabeszéd szerint nem kaptunk egyenlő számú talentumokat, részint azért, mert társadalmi viszonyaink tekintetéből időnként másra kell fordítanunk.

Az az iparos, ki a legnagyobb részét üzleti helyiségeiben, vagy műhelyében tölti, vagy az a szántóvető ember, ki számunkra a mindennapi kenyeret fizikai erejével megszerzi, nem foglalkozhatik tudomány-nyal.

Az emberiség nagy zöme soha nem volt tudós, a mai bámulatos haladás korszakában sem az.

A statisztika a földön élő emberek létszámát úgy 1.600.000.000.

azaz: egyezerhatszázmillióra teszi; ezek közül tegyük fel, hogy minden századik ember tudós, ha tudós!

99 nem az.

De feltéve, hogy az emberiség legnagyobb része, vagy mindenki tudós lenne, vagy lehetne, még mindig fenmarad a kérdés: vajon a tudomány elégséges-e a közjó előmozdítására?

A történelem szomorú példái tanúsítják, hogy a fényes tehetségű de sötét lelkű egyének valóságos ostorai voltak a társadalomnak.

A magas értelmiség és az anyagi haladás tehát, melyre napjainkban annyira törekszünk és melynek oly magas fokára eljutottunk, kevés értékkel bír, ha a szivképzés elhanyagolásával, sőt annak hátrányára történik.

Megdöbentő és kétségbeejtő jelenség lenne, ha egyes letűnt nemzetek példájára a mily arányban emelkednénk anyagilag, oly arányban sülyednénk erkölcsileg!

Ha erkölcsileg is csak félannyi buzgósággal igyekeztünk volna az anyagi fejlődéssel paralel haladni, nem burjánoznának társadalmi életünk terén oly mérges növények, melyeknek talaja az előtt nem igen volt hazánkban.

Az anyagi haladás kényelmesebbé, élvezetesebbé teszi ugyan életünket, de egyúttal nagy veszélye az, hogy majd mindenkiben kielégíthetlen vágyakat kelt.

Innét van az, hogy kevés az a gazdagság, melylyel bírnak; alacsony az a nagyság, melyre eljutottunk, korlátolt az a szabadság, melyben mozgunk és nem is fokozatosan, hanem rohamosan törekszünk, nem válogatva az eszközöket, az anyagiak után.

Sajnálattal, részvétellel tekintünk a multba, hogy őseink a jelenkor előnyeit nem ismerték és nem élvezhették; — de azért nem vagyunk elégedettek, — szerintünk korunk még ma is szegény, — a jövőben van minden remény!

És ezen képzelt, beláthatlan, tán elérhetlen élvezetekért, földi javakért nem ritkán kockára tétetnek a vallás, a lelkiismeret, a kötelesség, a becsület, a hűség, a bizalom és a szabadság hasonlíthatlanul becsesebb erkölcsi javai, mint ezt már Sallustius tapasztalta: »Ubi divitiae charae habentur, ibi omnia vilia sunt: fides, probitas, pudor, pudicitia.«

Montesquieu szerint az állam alapja az erény; nélküle nem képzelhető a lelkek együttes tevékenysége, a szívek együttes érzése, a társadalom azon összetartó egysége, mely a nemzetnek, az állámnak legyőzhetlen erejét alkotja.

Hazánk műveltségének ama hatalmas épülete, melyet az ész és a szorgalom, az ügyesség és erő a világ bámulatára oly rövid idő alatt teremtett, tekintélyes és büszke alkotás ugyan; de csak úgy lesz maradandó és szilárd, ha biztos alappal rendelkezik s a kapcsok is erősek, melyek annak részeit összekötik.

Azt az alapot, az erényt, azokat a kapcsokat: az egymás iránti szeretetet, türelmet, engedelmességet, jótékonyságot mindenki, tudós és tudatlan, szegény és gazdag megszerezheti — nem mondom — hogy könnyen, mert akkor nem volna »virtus«.

Azért Epictet szerint: »Hasznosabb szolgálatokat teszünk a hazának, ha polgárainak szívet nemesítjük, mintha magas épületeket emelünk; előnyösebb reá nézve, ha nagy lelkek alacsony tetők alatt laknak, mintha szolgáló lelkek magas épületekben elbujnak.«

A lélek és sziv összhangzó képzése az egyetlen pont, melyen úgy az egyén, mint a társadalom életének zavartalan

egyensúlya nyugszik. Minden komoly igyekezetnek oda kell tehát irányulnia, hogy a társadalom tagjai állásuknak megfelelő úgy értelmi, mint erkölcsi erőik művelése és ápolása folytán életerős, szellemileg és erkölcsileg rátermett tevékenységhez szokjanak, hogy nemes belérték s ebből kifolyó nemes tettek által komoly, hasznos, üdvös és kitartó munkásságra képesüljenek.

Ezen irányzat érvényesítése, mely jövőnk biztató ereje, fennállásunk hatalmas támasza, viruló gyarapodásunk biztos záloga, valamint volt a multban, úgy legyen a jövőben is Társulatunknak főtörekvése, főczélja; vagyis az értelem fejlesztés, a szivképzéssel akként egyesüljön, hogy úgy az ész — valamint a hittudománynak két különböző fénysugara egy gyupontban találkozzék, és e gyupont legyen az, ki magáról mondotta:

Ego sum lux mundi.

Én vagyok a világ világossága. Mert Aquinoi szent Tamás szerént is: Scientia Christi scientiam humanum non destruit, sed illuminat. (Krisztus tudománya nem rontja le, hanem megvilágítja az emberi tudományt.)

Ezen irányban első szent Királyunk neve és ótalma alatt működő Társulatunk szintén helyet kér magának ama nemes versenyben, melyet nemzetünk a jubileumi évfolyamán rendez és melyben a szellemi és anyagi téren elért haladását a világnak bemutatja.

Társulatunk szerény munkásságának nem külső vimányait akarja a kiállításban ragyogtatni, megalégszik, ha a nemzeti irodalom által vallásunknak a társadalom mezején elhintett erkölcsi magvai bensőleg hatnak, s a szíveket nemes tettek hevíti.

A jubileumi év!

Kinek nem dobban meg e gondolatra szíve?

Hisz a természet oltotta szívünkbe a hazaszeretetet, melyet isteni Mesterünk és apostolok példája és intó szavai után az egyház is lelkünkre köt.

«A keresztények üldöztetése korában — mondja Montefeltoi — a vértanúk kiöntötták véreket hitökért, de ugyanakkor császárukért is imádkoztak.»

«A római birodalomnak soha sem voltak a keresztényeknél jobb katonái, kik a barbarokkal vívott küzdelmekben mindig kitüntették magukat, bátorságuk hasonlított a vértanukéhoz.»

Szt. Ambrus így szól: «A kereszténynek első kötelessége Istenre, második a hazára vonatkozik.»

E kettős kötelesség olvadjon össze elválaszthatlanul lelkünkben.

Mindig, de különösen e nagy nemzeti ünnepen emlékezzünk meg arról, hogy a hazának anyagi, ideiglenes javait, az egyháznak lelki, örök javait élvezzük: s a mint a hazának igazi polgárai, úgy az egyháznak odaadó tagjai, Felséges Királyunknak hűséges alattvalói, Szentséges Atyánknek engedelmes fiai vagyunk és maradunk holtiglan.

Az Isten nevében a nagygyűlést megnyitom.

A hosszantartó éljenzéssel fogadott beszéd után Kisfaludy A. Béla alelnök terjesztette elő a jelentését, (D. 2. melléklet) a melyből kiemeljük, hogy a társulat köteletkébe az elmúlt év

alatt 242 új tag lépett be. A kiadványok sorában számos értékes könyv jelent meg. A vagoni szaporulat 29,748 frt. Örövendve jelenti az alelnök, hogy tíz év óta a társulat gyarapodása ariási arányokat vett, míg ugyanis 1885-ben az ariási arányú vagyon 54,000 forint volt, az ma alapítványi vagyon 103,000 frtra rug; a forgalmi tőke 44,000 frt volt, ez ma 131,000 frt. De még sok frt vett, most pedig 243,000 frt. De még sokkal nagyobb a fejlődés a kiadványokban, mert 1885-ben összesen 11,600 ívet adtak ki, a míg 1885-ben összesen 11,600 ívet adtak ki, a tavalyi kiadványok meghaladják a 11,200,000 ívet. — Megemlíti még az alelnök, hogy Venczel Antal kanonok erről az állásáról lemondott s a pénztári forgalmat egyelőre a postakasszárcheque-forgalmára utasították. A társulat tudományi és irodalmi osztálya több kiűnő munkát produkált és néhány igen érdekes fölolvastást tartott és elkészítette a magyar Homerosnak: Szabó Istvánnak ércz mellszobrát.

A helyesléssel fogadott jelentés meghallgatása után Esterházy Miklós Móríc elnök felkérte a Társulat nevében Kisfaludy A. Béla alelnököt, hogy ezt a tisztét további hat éven át is viselje, a mit ő, a nagygyűlés lelkes éljenzése közben meg is ígért.

Tudomásul vették aztán Hummer Nándor titkár jelentését s helyesléssel fogadták Haydin Károly amaz indítványát, hogy a választmány tagjai közé csak olyanokat válasszanak, a kik az ülésekre rendszeresen eljárnak és egyhangulag elfogadják Szapáry István grófnak azt az indítványát is, hogy a pápának az idén az eddig évenként küldött Péter-filler kétszeresét küldjék.

A nagygyűlés még tudomásul vette a tud. és irod. osztály új tagjairól szóló bejelentést, s aztán az ülés véget ért.

TÁJÉKOZTATO.

- Április 17. Az iskolaszék ülése, délután 4 órakor.
 18. A városi jogügyi és vízvezeték építő bizottság együttes ülése, d. u. 3 órakor.
 19. A Szigligeti-társaság rendes évi közgyűlése.
 19. A biharmegyei és nagyváradai nőegylet évi közgyűlése d. e. fél 11 órakor.
 19. A nagyváradai katolikus kör ünnepélyes megnyitása és diszvacsorája.
 19. A váradi-velencei népkör rendkívüli közgyűlése.
 20. 21. Községi jegyzővizsga Biharvármegye székházán.
 22—23. A berettyó-körösi vizszabályozó társulat közgyűlése.
 22—25. Főszóras a tűzoltó őrtanyán.
 26. A nagyváradai polgári kör évi közgyűlése és társas vacsorája.
 26. A nagyváradai kereskedelmi kórodegylet közgyűlése d. u. 3 órakor.
 Május 2. A nagyváradai szinkör megnyitása.
 2. A millenniumi kiállítás ünnepélyes megnyitása Budapesten.
 2. Pályázati határidő a nagyváradai tűzér laktanya építésére, d. e. 9 óráig.
 9. Középkorok ézredéves ünnepélye.
 10. Ezredéves hálaadó istentisztelet a nagyváradai templomokban.
 12. Nagyvárad város millenniumi disz- közgyűlése.
 12. Biharvármegye millenniumi disz- közgyűlése.
 31. Az ezredéves évforduló ünneplése a nagyváradai jogakadémián.
 Junius 8. Koronázási évforduló.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hír.** Gróf Battyány József a nagyváradai »Katholikus Kör« világi elnöke ma, pénteken délután 5 óra 30 perckor az alföldi vonattal feleségével Nagyváradra érkezik, hogy a »Katholikus Kör« vasárnapi ünnepélyes megnyitását jelenlegyen. A gróf és neje Ő Eminenciájára, dr. Schlauch Lőrincz bibornok püspök vendége lesz. Mint értesülünk fogadásukra sokan készülnek az állomáshoz kimenni.

* **A pannonhalmi millenniumi ünnep.** Tudvalevő, hogy az ország egyik ezredéves emlékművét, egy hatalmas oszlopcsarnokot, Pannonhalmán állítják fel. Az oszlopcsarnok alapkövének letétele ünnepségekkel kapcsolatban fog megtörténni, amelyeknek programját Fehér

Ipoly pannonhalmi főpátat tegnap terjesztette be Bánffy Dezső báró miniszterelnökhez. E program szerint az ünnepséget a kormány, Győr vármegye és a pannonhalmi apátság rendezi s főmomentuma az ezredéves emlékmű alapkövének letétele lesz. Az ünnep napját augusztus 16-ára tűzték ki. Az apátsági épület dísztermében jön össze a nagy közönség s itt két beszédet mondanak. Az egyik Pannonhalmának a honfoglalásban való szerepével foglalkozik, a másik Pannonhalmát, mint a keresztény civilizáció bölcsőjét mutatja be. Innen az ünneplő közönség a Kálváriahalomra vonul, amelyen az oszlopcsarnok épült. Ott Fehér Ipoly pannonhalmi főpátat ünnepélyesen megáldja az emlékmű alapkövét a Wlassics Gyula közoktatási miniszter rendeltetési helyére teszi azt. Ezután következik Győr vármegye ünnepi közgyűlése, amely az alapkö letételét jegyzőkönyvileg megörökíti. A diszgyűlést vagy a Kálvária-halmon, vagy a főpátság főudvarán tartják meg.

* **Nyugdíjba menő honvédkerületi parancsnokok.** Janky tábornok, a szegedi honvédkerület parancsnoka nyugdíjba megy s helyét Schraml Emil tábornok, a 79-ik honvédszolgadandár parancsnoka foglalja el. Jankival egyidejűleg Hild k o l o z s v á r i és Say székesfehérvári kerületi parancsnokok is kérték nyugdíjazásukat.

* **Elmaradt a csillaghullás.** Az egyéves önkéntesek alig egy hete tették le az elméleti tanulmányokból az altiszt vizsgálatot s várva várták a káplári rangot s az ezt jelző két csillagot. Ilyenkor, mikor még egy félév választja el a délezeg hadfiakat az arany csillagtól és porte-épée-től, vágyaik netovábbja a két posztó csillag. Most azonban egy hírlapi közlemény elrontotta az önkéntesek örömet. Egyik helybeli lapársunk ugyan is egy önkéntes utján hozzájutott a kinevezések listájához s leköszölte a csillaghullást, mielőtt azt a napiparancsban kihirdették volna. A tisztikarban ez visszatetszt szült s a kinevezések egyszerűen elmaradtak, addig, míg az ezredes elégnék találja a büntetést. Ezért nem látunk egyéves önkéntes káplárokat.

* **Korzó a Nagyhid mellett.** A Körözfolyó sodra a múlt évi áradás óta egészen neki fekszik a váraljai partnak. A különben is csak pár év óta feltöltött laza földtömeget nagyon rongálja a víz ereje; pedig itt a közeljövőben már rendezett utcát akar létesíteni a város. A főmérnök már dolgozik a tervezeteken s lehetőleg még ez évben kiépítik a Nagyhidtól kezdve a kőgátat.

* **Az ideai sorozás.** Nemsokára felharsan a nóta utcáinkon a mérték alá állított s besorozott ifjak ajakán: Besorozott a német katonának... s kiszolgált vagy rózsabokrétás új katonasipkakkal járnak be a várost a leendő hadfiak. Az ujonczozás zajos pár napja a jövő héten lesz Nagyváradon. A sorozást ezuttal is a tűzoltó őrtanyán tartják. A hatóság az ujonczozásra nézve a következő hirdetményt bocsátotta ki:

Nagyvárad-város, mint sorozó járás részéről közhírré tétetik, miszerint az ideai ujonczozás folyó évi ápril hó 22., 23., 24., 25-ik napján mindenkor reggel 8 órakor kezdődőleg az ujárósi tűzoltó-laktanya helyiségében és pedig akként tartatik meg, hogy ápril hó 22-én az 1875. évi születésű és nagyváradai illetőségű I-ső korosztályu hadkötelesek, ápril hó 23-án az 1874. évi születésű, nagyváradai illetőségű II-ik koroszt. hadkötelesek, ápril hó 24-én az 1873. évi születésű és nagyváradai illetőségű III-ik koroszt. hadkötelesek ápril hó 25-én az 1873., 1874., 1875. évi születésű és idegen illetőségű I., II. és III-ik koroszt. hadkötelesek fognak sor alá állíttatni. Felhivatnak ennél fogva az érdekeltek hadkötelesek, hogy a jelzett helyen és időben pontosan megjelenjenek, mivel különben a védtörvényben előírt szigorú büntetéssel fognak fenytettetni.

* **Bölöni Sándor temetése.** Tegnap délelőtt fél 11 órakor végezték az elhunyt nagybölöni Bölöni Sándor tetemei felett a temetési szertartást. Az ismerősök és barátok nagy szám-

mal jelentek meg a korona-utczai háznál, hol a ravatal fölállítva volt. A szertartás az ev. ref. egyházi énekkar énekével kezdődött. Ennek bevégeztével Csák Máté ev. ref. prédikátor imát mondott a koporsó felett, melynek végeztével az elhunyt barátai a 6 lovas üveges gyászkoesiba emelték a vörös réz sarkophag ércz-koporsót. A menet a Korona-utczából a huszárkaszárnya felé tartott. Elöl 4 lovas gyásztestőr, utánuk a lobogóvivő két testőr, a gyászmenet vezetője, két korona vivő, kísérő, azután a koszoru vivő kocsí és a 6 lovas gyászkoesi. A huszár-kaszárnyánál Sulyok István mondott beszédet, azután külső koporsóba tették a tetemet és Ugrára szállították, hol ma délután 2 órakor teszik a családi sírboltba.

* **Mibe kerül a löporraktár?** A város által épített löporraktárt a napokban vizsgálta felül a vegyes bizottság s átadta a csapatok használatára. A löporraktár költségei, a betervezett számadások szerint 4026 frt 21 kr-ra rugtak.

* **Tűzfészek a város közepén.** Dr. Hoványi Ferencz főorvos betervezett negyedévi jelentése szerint az összes gyárakban a munkások lakások, a szesz-, szikviz- és cukor-gyárak teljesen rendben vannak, csupán a Nagy-hid mellett levő Löblé-féle szeszgyár nem felel meg a szabályoknak s az ottani állapotok kritikán alóliak; a rend és tisztaság körül nagy mérvű hiányokat tapasztalt a hatóság. A főkapitány megtette a lépéseket a helyzet megváltóztatására s a tarthatatlan állapotok megszüntetésére, azonban annak csak az utóbbi időben van annyi fogantatja, hogy a tulajdonos építkezési engedélyért folyamodott. A főkapitány azon kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy az építkezési engedélyt soron kívül intézzék el s az építkezést mielőbb megkezdhessek. A leghelyesebb volna a szeszgyárat kitelepíteni, mert a mellett, hogy gátolja a környék fejlődését, közegészségügyi és közbiztonsági tekintetben is veszélyes a város közepén az a tűzfészek.

* **Vitás kérdés a vízvezetéki vállalkozókkal.** A vízvezetéki gyűjtő kutak építésénél a vállalkozók által elkövetett mulasztás következtében a vízvezetéki bizottság pótlólag rendelkezte el a kutak szivattyuzását. Ennek a költségeit azonban a vállalat a város által megakarja fizettetni. A város viszont arra hivatkozik, hogy a vállalat nem tartotta be a szerződést s ez okozta a szivattyuzás szükségét. A kérdésben a tanács a jogügyi bizottság véleményét kérte s e tárgyban ápril hó 18-án d. u. 3 órakor a jogügyi bizottság a vízvezetéki bizottsággal együttes ülést tart a városházán.

* **A hólyagos himlő ellen.** A m. kir. belügyminiszter az ujabban országszerte nagy mérvben fellépett hólyagos himlő terjedésének meggátlása iránt terjedelmes körrendeletet intézett Biharvármegye és Nagyvárad város törvényhatóságához. Mindenek előtt arra hivat fel a hatóságok figyelmét, hogy a védhimlő oltásról szóló 1887. XXII. t.-cz., valamint arra vonatkozó kormány rendeleteket a legszigorubban hajtsák végre. Annyival inkább, mert a tények azt igazolják, hogy eddigelé a hatóságok a törvényt és rendeleteket csak nagyjából ha foganasították, a mit mutat az is, hogy a hólyagos himlőben történt elhalálozásoknak csak egy hatodrésze jut a miniszter tudomására. Figyelmebe ajánlja a miniszter a hatóságoknak azon körülményt is, hogy a hólyagos himlőt leginkább a vándor cigányok hurcolják szét.

* **A rakonczatlan Körözs.** Rimanóczy Kálmán telepén óriási pusztítást okozott már a Körözs folyó. Régebben elvitte a gőzmalom épületét s azóta folytonosan rontja a partot. A telepből egész hosszában 8 méternél többet elmosott a rakonczatlan viz s a tulajdonos most vissza akarja foglalni a területet s erős gátat tervez a vízmederbe. A helyszíni szemlének tegnap kellett volna megtörténni, azonban közbejött akadályok miatt a szemlélet későbbre halasztották.

* **Árva gyermekek.** Tegnap délután 2 kis gyermeket tolonczolt a rendőrség illetőségi helyükre, Nagyarsányba. A gyermekek neve Rácz László és Rácz Károly, Nagyarsányban laktak a szülei, s ott elhalt tavaly apjuk is, anyjuk is. Egy ideig egy jószívű rokonuk tartotta őket, de most az is rájuk unt és elkergette. Ugy kerültek Váradra, hátha pártfogásába veszi valaki őket. A rendőrség azonban hazatolonczolta mind a kettőt, mert a község tartozik gondoskodni róluk.

* **A velenceiek csónakja.** A V.-velencei gazdák, különösen a szőlőbirtokosok emberemlékezés óta csónakon járnak át a felső vasúti híd mellett a Körözson s ez által közelebb érték a szőlőhegyet. Az idő azonban megemésztette a csónakot s most a Nagyhidra kell felkerülni a gazdáknak. Az illetők kérvényt adtak be a tanácshoz, a melyben kérték, hogy a város szerezzon be egy új csónakot. A tanács azonban a kérelmet elutasította. A v.-velencei gazdák azonban ismételve a tanácshoz forogtak kérelmükkel, a melynek támogatására felhozzák, hogy sok kárunk van a csónak közlekedés beszüntetéséből.

* **Italmérők illeték megállapítása.** Az 1888. XXXV. tezik 15. §-a alapján Nagyváradra nézve megalakítandó italmérési illeték kivető bizottság elnökül Molnár Győző pénzügyőri biztos rendeltetett ki. Az italmérési illetékeket (a város területén szeszes italoknak kimérésére és kis mértékben való elárusítására engedélyvel bírók italmérési illetékét) ápril. hó 22. 23. és 24. napján állapítják meg a városházán. A bizottságba Nagyvárad városa is küld egy tagot.

* **Magyar palotahölgy a vádlottak padján.** A bécs-belvárosi járásbírósg előtt tegnap Erdődy Helén grófnő, csillagkeresztes palotahölgy és ügyvédje dr. Pfaun József feleltek becsületsértés miatt. A grófnő ugyanis Weidrich ügynök által eladatta elgani birtokát, de ebből az üzletből eredőleg per támadt, és a periratokban a grófnő megsértette az ügynököt. Miután a grófnő bebizonyította állításai valóságát, a bíró őt is, ügyvédjét is felmentette.

* **Sándor király kosarat kapott.** Az olimpiai versenyekre érkezett tornászok mellett még egy érdekes vendége volt a napokban Athén városának. Sándor szerb király járt ott és pedig, mint a szél susogta azért, hogy megkérje a görög király leányának a kezét. Valahányszor Sándor király kiteszi a lábát a belgrádi konakból, rögtön hirtel, hogy ezt, vagy amant a szépséges kerczegnőt keresi élete párjával, de mira a daliás ifju fejedelem megérkezik, eljegyzést talál, vagy — a legudvariasabb formában azt kapja, amit kevésbé magas állású egyéneknek kosárnak neveznek. Ugy látszik a szerb királyi állást nem tartják elég jó parthienek Európa udvaraiban, vagy pedig éppen az apa rossz erkölcsétől félnek a fiunál is, tény az, hogy most mire Sándor megérkezett Athénbe Mária görög herczegnő jegyet váltott egy orosz nagyherczeggel. Sándor király persze nem mutathatta kellemetlen meglepetését, amelynek egyetlen nyilvánulása az volt, hogy az atheni szerb ügyvivőt határozatlan időre szabadságolták. A hét végén Sándor király visszatér Belgrádba.

* **Jó előfizetők jutalma.** A párisi Gil Blas, amely az előfizetőinek olesó bicikliket és már fűzőket is juttatott, legujabban ismét meglepetésben részesíti a hű előfizetőket. Kedvezményes áron kapnak finom, csipkés-inget és szépen himzett alsó nadrágocskát. Tessék előfizetni!

* **Uj vasuti jegyek.** Megjelentek az új vasuti jegyek a forgalomban, melyekkel az állam — közönséges nyelven szólva — jó üzletet csinál. Alakjuk olyan mint a régieké, csak hogy oldalt nyitott és a nyíláson összehajtogatott vékony papiros van betéve. A papiros mindkét oldalán apró betűkkel nyomott hirdetések

vannak, körülbelül 20. A hirdetések a legkülönbözetűbbek: hirdetés, lakás, árutárgyak stb. hirdetések, melyeket a hirdető biznyára jól fizetnek. A kalauzok, — talán rendeletül van kiadva, vagy az újság ingere miatt, — minden állomáson elkérik a jegyeket, kihúzzák belőle a hirdető papírost és átadják az utasnak, hogy olvassa el. Nem is lyukasztják ki a hirdetések. Az új jegyek még nincsenek minden vonalon forgalomban.

Holdházy János. †

József főherczeg fiának volt nevelője, Holdházy János győregyházmegyei kanonok, tribunici címzetes püspök tegnap reggel fél 7 órakor meghalt. Halála nem jött váratlanul. Beteg volt már hosszabb idő óta és néhány héttel ezelőtt már a legaggasztóbb hírek terjedtek el állapotáról. Akkor ismét jobbra fordult állapota, míg tegnap a halál kioltotta munkás életét.

Győrben rendkívüli nagy és őszinte részvétet kelt halálának híre, melyről nyomban értesítették József főherczegét és családját. Mindenki ismerte, mindenki szerette és becsülte a hazafias lelkű papot, aki olyan derekasan megfelelt a feladatnak, melyet József főherczeg bízott reá, amikor megtette őt fiai nevelőjének. József főherczeg most is nagy szeretettel viseltetett Holdházy iránt és pontosan informáltatta magát a beteg állapotáról. Holdházy halálát ágyánál nővére Holdházy Mária, nagynénje Sziklayné és Knapny Elek lelkész voltak jelen.

Holdházy János, vál. püspök, győri kanonok, József főherczeg gyermekeinek nevelője, Váczott született 1840-ben. Győrben elvégezte a theológiát, pappá Simor, az akkori győri püspök szentelte. Csakhamar egyikévé lett a püspöki aula legkiválóbb papjainak, Simor fontos dolgok elintézését bízta rá, így azt a feliratot is, amelyet Simor a jogakadémia érdekében 1866-ban Bécsben átadott. Simor után Zalka ült a győri püspöki székbe, aki Holdházyt püspöki titkári minőségében megerősítette, később a kisebb papnevelő intézet igazgatójává, rektorává tette, s ebben a minőségben 1877-ig működött. Kautz Gusztáv, Holdházynek egyik legkedvesebb barátja, lett később a győri jogakadémia igazgatója s az ő kérésére Holdházy 1875-től 1877-ig a jogakadémián művelődéstörténetet adott elő, mivel az előadásokat Vaszary Kolos herczegprimás, akkori győri benczés tanár, gyöngélgéde miatt nem folytathatta.

Atyját Holdházy már-kora gyermekiségében elvesztette. Anyjának Győrött leánynevelő-intézetete volt s ebben tanított később Holdházy nagy-műveltségű nővére, Mária. Idejártak a győri előkelőbb házak leányai mindaddig, míg Holdházy Mária Rómer Flórisnak, József főherczeg egykori nevelőjének ajánlatára Alcsuthra nem került, mint József főherczeg leányának nevelője. Valószínűleg Rómer Flóris ajánlatára került később Holdházy is Alcsuthra József főherczeg mellé nevelőül. 1877. novembertől 1892. augusztusig volt a főherczegi családnál. László főherczeg ebben az időben lépett a katonai pályára. Holdházyt ebben az időben sok kitüntetés érte. Pápai kamarás és déghi apát lett s ez utóbbi minőségében Zalka püspök benedikálta őt Győrött, 1882-ben kinevezték kanonokká s 1892. őszén tribunici választott püspökké.

Holdházy mint József főherczeg fiának nevelője vált országos hírvé. Igazi magyar szellemenben nevelte a fiatal főherczegeket s nem utolsó dicsérete Albrecht főherczegnek József Ágost és László főherczegekre tett megjegyzése:

— Néha talán még is csak eszökbe juthatna, hogy ők — osztrák főherczegek is

Holdházy irodalmilag is működött a többi közt megírta. A győri püspökség egyházhatósági területe és A győri székesegyház című nagyobb essaykat.

Az első részvét táviratot József főherczeg intézetet Holdházy Mária-hoz, a püspök nővérehez. A részvét távirat szövege a következő:

Egész családommal együtt osztljuk teljes szívből mély fájdalomát, midőn a jó Isten magához hivatva szeretett barátunkat. József főherczeg.

Részvétiratot küldtek még Vaszary herczegprimás, Császka és Steiner püspökök.

A városházán kitűzték a gyászlobogót annak, jelétül, hogy Holdházy törvényhatósági bi-

zottsági tag volt. Hir szerint József főherczeg a temetésen képviseltetni fogja magát; ezért halasztották azt április 17-ére.

Ma bontották fel a végrendeletet. A püspök 30.000 forint értékű könyvtárát a győri egyházmegyeinek, egyéb ingó és ingatlan vagyonát pedig a könyvtár gyarapítására hagyta, ugyanazonban, hogy haszonélvezete életfogytig nővérét, Máriát illesse.

A „Katholikus Kör“ ünnepélyes megnyitása.

— Választmányi ülés. —

Nagyvárad április 16.

A nagyváradai »Katholikus Kör« választmánya ma délután 6 órakor, a kör helyiségében, Palotay László egyházi elnök előülésével ülést tartott.

Az ülés egyedüli tárgya a »Katholikus Kör« ünnepélyes megnyitása programmjának végleges megállapítása és az ünnepély apróbb részleteinek megbeszélése volt.

Jelenlévők: Palotay László apát-kanonok egyházi elnök, Dus László városi főügyész világi elnök, dr. Schweiger Ede ügyvéd titkár, Bösör-ményi Géza ügyvéd ügyész, Gyalóky János nyugalmazott járásbíró könyvtáros, Gram Szilveszter háznagy, Géczy Lajos, Kugler Albert, Karger Sándor Nemeskey Andor, Fetser Antal, N. Justh Sándor, dr. Vucskics Gyula és Stark Gyula választmányi tagok.

Palotay László elnök a megjelent tagok üdvözlése után jelentette a választmánynak, hogy ma kapott levelet Batthyány József gróftól, a kör világi elnökétől, melyben tudatja, hogy a kör ünnepélyes megnyitása alkalmából holnap, pénteken délután 5 óra 30 perczkor feleségével Nagyváradra érkezik.

Elnök előterjesztésére a választmány elhatározta, hogy Palotay László elnöklete alatt 5 tagu bizottság fogadja az állomásnál a gróft. A bizottsághoz azonban bárki csatlakozhatik.

Azután az ünnepély végleges programját állapítják meg, mely a következő:

1. Délelőtt 11 órakor a várad-olaszú plebaniá templomban »Veni Sancte« és szentmise, utána a kör helyiségének megáldása. Az isteni tiszteletet Ő Eminenciája, dr. Schlauch Lőrincz bíbornok püspök, a megszentelést pedig Dencs János esperes-plebános végzi.

2. Délután 5 órakor a kör helyiségében ünnepélyes diszgyűlés. A gyűlésre a világi elnököt 3 tagu bizottság hívja meg. Megjelenésekor a kör dalárdája elénekli Kölessey »Hymnus«-át, azután Dus László világi alelnök üdvözlí az elnököt. Batthyány válasza után ugyan-csak a kör dalárdája Feley »Pápai hymnus«-át énekli el. Azután Szabó László a »Tiszántúl« szerkesztője felolvias »A második renaissance«-ról, s végre a dalárda a »Szózat«-tal befejezi az ünnepélyt.

3. Este 8 órakor a »Zöldfa« szálloda nagytermében nagy társas vacsora. Stark Gyula rendező-bizottsági tag jelentése szerint a vacsorára ez ideig 128-an jelentkeztek, így tehát annak sikere bizonyos.

Végül Palotay László egyházi elnök kéri a tagokat, hogy az isteni tiszteleten is lehetőleg nagy számmal jelenjenek meg.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonneuwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégénél Kishíd-fő,
Kutasi D. papírkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papírkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.

EGYLET.

A nő-egylet közgyűlése. A »Biharmegyei és Nagyváradai Nő-egylet« ez évi rendes közgyűlését vasárnap, ápril hó 19-én délután 3 órakor tartja meg a »Fekete Sas« nagytermében. A nő-egylet összes tagjait külön is meghívta az elnökség.

1896. április 17.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.

Püspökladány-Budapest
felől gyorsvonat 8³⁰ regg.,
2³⁰ éjjel, személyvonat
11³⁰ d. e., 2³⁰ d. u., 11⁰⁰
éjjel.

Kolozsvár felől gyorsvonat
7³⁰ este, 2³⁰ éjjel, vegyes-
vonat 12⁰⁰ d. u., sze-
mélyv. 3³⁰ délután, 2⁰⁰
éjjel.

Csaba-Arad-Szeged felől
személyvonat 10²⁰ d. e.,
4³⁰ d. u., vegyesvonat
7³⁰ este.

Belényes-Vaskőh felől ve-
gyesvonat 4³⁰ reggel, 1⁴⁰
d. u.

Érmihályfalva felől ve-
gyesvonat 6⁴⁵ r., 4³⁰ d. u.

Óst-Köt-Gyoma felől sze-
mélyvonat 6⁵⁵ r., vegyes-
vonat 2¹⁰ d. u.

Vonat érkezik Nagyváradra.

Budapest-Püspökladány
felől gyorsvonat 7⁰⁰ este,
2¹⁵ éjjel, vegyesvonat
7¹⁵ r., személyvonat 3⁴⁵
d. u., 1⁴⁵ éjjel.

Kolozsvár felől gyorsvo-
n-at 8³⁰ regg., 2¹⁰ éjjel,
vegyesvonat 8 r., sze-
mélyvonat 11¹⁷ d. e.
10⁴⁴ éjjel.

Arad-Szeged-Csaba felől
vegyesvonat 8³⁰ r., sze-
mélyvonat 9³⁰ d. e., 5³⁰
d. u.

Vaskőh - Belényes feől
vegyesvonat 11⁰⁰ d. e.,
9⁰⁰ este.

Érmihályfalva felől ve-
gyesvonat 8¹⁰ r., 9¹⁴ este

Gyoma-Köt-Ósi felől ve-
gyesvonat 10⁰⁰ d. e.
személyvonat 8 este.

Irodalom és művészet.

— **Népnevelési Közlöny.** A »Biharmegyei népnevelési egyesület« hivatalos értesítőjének, a »Népnevelési Közlöny«-nek legközelebbi: 1—3. száma most került ki a nyomda elől. A havonként megjelenő lap, — melyet Winkler Lajos egyesületi titkár szerkeszt, tartalma a következő: 1. Jegyzőkönyvek. 2. Arad tanügyi viszonyairól. 3. Felhívás Magyarország tanító-egyesületeihez és testületeihez. 4. Egyesületi és vegyeshirek.

Igazságszolgáltatás.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék büntető-osztálya folyó hó 14-ikétől—16-ig bezárólag a járásbíróskodástól megfélebbezett ügyekkel foglalkozott. Ma Millye Gyula elnöklése alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő-bűnügyek kerülnek végtárgyalás alá.

Gál Teréz emberölés vétsége.
Milák Mari lopás vétsége.
Stark Arnold vétke bukás vétsége.
Kövári Sándor és társai súlyos testi sér-
tés vétsége.

Ezredéves kiállítás.

Orosz ujság a millenniumról. A magyar-nemzet ezredéves ünnepe iránt való érdeklődés immár annyira általános, még a külföldön is, hogy kiállításunkról még a legtartózkodóbb sajtó is melegrokonzenyvel emlékezik meg. Ilyen rokonszenves érdeklődés tanujelét adta legutóbb a Novosti című szentpétervári ujság, mely illusztrált vasárnapi mellékleteiben, a Peterburgskaja zsziben hosszú közleményeket és jól sikerült képeket közöl az ezredéves országos kiállításról. Az egyik ismertető cikk mindjárt a következő lendületes bevezetéssel kezdődik: Magyarország az idén különös ünnepséggel ülte meg az új esztendő. A papok pásztorlevelükben és egyházi szónoklatukban, a tanítók ékes ünnepi beszédükben méltatták a millenáris év nagy jelentőségét. Az ezredéves forduló alkalmából Magyarországon ötszáz új elemi iskolát építettek, a határszéleken emlékeket állítanak, a központban kiállítást és ragyogó ünnepségeket rendeznek. Azután elmondja a közlemény, a millenniumi ünnep egész programját, méltatja a király és a parlament ünnepies részvételét, majd így folytatja: »A kiállítási bizottság szervező munkája általános elismerést és csodálatot kelt. Maga a kiállítás pedig hű tükrre lesz Magyarország ama rendkívüli kulturális haladásának, mely óriási lépésekkel tör előre és Ausztriát sok tekintetben elhomályosítja. A cikk végül az egyes csarnokokat ismerteti.

REGENY-CSARNOK.

Regény a Mars bolygón.

Irta: Laurie André.

12

— Mondottam éppen, hogy a tükör képének állandósítása fölöslegessé teszi a festészetet. Ismét eszembe jutott a föld, a hol a festőművészek egész életükön át teljes erejükből törekcsenek arra, hogy a tárgyak hű képét adhassák, s ime a Mars lakói ezt is a fényképészet fokára sulyeztették le.

Elgondolkodtam felette, lehetséges-e még, hogy itten valaki még küzdjön előtte ismeretlen dolgok után, mert mindazok, a miket látam, arról győztek meg, hogy a Marson az élet nagyon könnyű. Nem kell itten küzdeni semmiért.

A jól berendezett gépek mindent készen nyujtanak az embernek. Csakugyan csodálkozom rajta, hogy még nem szünt meg itten az élet.

Nem kell dolgozni semmiért. A gépek, a felhasznált természeti erőik szolgálnak a Mars tudós lakóinak, mert itt mindenki tudós. De olyan hidegek és szárazok is, mint a tudósok. Azt hittem mindig, hogy a küzdelem megszűnésével megkönnyebbül az ember élete is és boldog. De a Mars emberei nem boldogok, mert nem ismerik a boldogtalanságot. Az elfásláshoz hasonló egykedvűségben töltik el életüket.

Gondolataimból egy különös érzélem ragadt ki. Torkom száraz volt, tagjaim fáradtak. Eszembe jutott, hogy tegnap este óta nem ettem semmit. Nagyon éhes voltam. Szerettem volna Akoleiától valamit kérni, de féltem, hátha a Mars lakói nem is esznek. Végre Akoleia észrevette nyugtalanságomat.

— Mi baja?

— Tudja . . . kérem, földi ember vagyok és — tegnap este óta, a mikor utnak indultam, nem ettem semmit.

— Egyék tehát, itt a szomszéd szobában vannak az ételek. Gombák, gyümölcsök stb.

— Hus nincsen?

— Hus! azt nem eszünk. Elég nekünk a növényi táplálék és az ásványi anyagok extraktumai.

(Ugy látszik vegetarianusok közé kerültem.)

Végre a szükség rákényszerített. Bementem és ottan a legválogatottabb ételeket találtam.

Volt ezek között olyan is, mely nagyon hasonlított a hushoz, de Akoleia felvilágosított róla, hogy ezek a gombák, melyeket bátyjái és atyja számára természetnek. (A férfiak itt is jobban szeretik a húst!)

Ezután áthaladtunk több szobán.

Az egyikben Akoleia bátyjái ültek és beszélgettek. Azt hittem, hogy engem a legújabb párisi divat szerint készített öltözetemben majd nagyon megbámulnak és talán ki is nevetnek. De ők reám sem néztek és kényelmesen tovább beszélgettek.

E szobából átjutottunk anyjának szobájába. Akoleia anyja gyönyörű asszony volt. Teljesen olyan volt, mint Akoleia. Csak talán még szebb valamivel. Akoleia bemutatott.

— Ez itten Challenger Asaph, a kit a földön nagy tudósnak tartanak.

— Tudom, tudom, — mondotta Akoleia anyja.

— Haragudtam Akoleiára, a ki tudós nevetem ily kérdésessé teszi.

— Igen, én Challenger Asaph vagyok és bocsánatot kérek, hogy leányával már eddig is eltöltöttem az időt a nélkül, hogy önt ismer-tem volna.

Akoleia anyja reám nézett.

— Fölsőleges bocsánatot kérné. Akoleia tehet, a mit akar.

— De mégis — mondottam dadogva.

— Ah, tudom már, olvastam, hogy a földön még mindig ily nevetséges külsőségek uralkodnak. Ha jól emlékszem, az ön szavai is e külsőségek egyikének folyamánya . . .

Nagyon kellemetlenül hatottak reám e

szavak. Akoleiára néztem, hogy nem nevet-e. Ez volt a szerencsém. Mert e leány nevelése nagyon elkeserített mindig.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Zászlósok felesketése.

Budapest, ápril 16. (Saj. tud. táv.) Széchenyi Gyula Imrét, és Bánffy Györgyöt ma Bécsben zászlósoknak eskették fel. A felesketésnél, mely Ő Felsége királyunk előtt, történt, jelen voltak Bánffy Dezső br. miniszterelnök és Andrássy Aladár gr. főkamara.

A népszínház millenniumi szindarabja.

Budapest, ápril 16. (Saj. tud. táv.) A népszínházban a millenniumi szindarabnak főpróbáját ma tartották meg. A szindarab megnyerte a próbán jelen voltak tetszését, csak az tünt föl, hogy Kossuth nem szerepel benne.

Chudy rendőrtanácsos ügye.

Budapest, április 16. (Saj. tud. táv.) Chudy Hugó rendőrtanácsos ellen, akit tegnap vizsgálati fogságba vezettek, Haupt vizsgálóbíró büntető eljárás indított és a vizsgálatnak megtartását elrendelte.

Csaló orvosnövendék.

Budapest, április 16. (Saj. tud. táv.) Révai Manó volt orvosnövendék már hosszabb idő óta rendszeres orvosi praxist folytatott és a doktori címet is használta. Az előjáróság mostan feljelentette, hogy kuruzslást folytat és bitorolja az orvosi címet.

Közgazdaság.

A selyemtenyésztés ügye annyira előre haladt, hogy ötvenegy termelő 200 gramm pétével óhajt az idén kísérletet tenni, melyhez mintegy 2000 darab eperfa áll rendelkezésükre. — Százan vannak azok, a kik óhajukat fejezték ki, s azt sajnálják, hogy eperfájok nincsenek, a nyereségre is kedvesen gondolnak, még sem tenyésztenek, mert — dologgal jár. A vállalkozó szellemű egyének a következők: Kovács József kövező: 5 gr., Ott József ácsmester 3 gr., Tatár Balázs né 2 gr., Sztanyik József szőlőtelepi felügyelő 8 gr., Klein Sándor pályafelügyelő 3 gr., Veress Sándor gazdálkodó 2 gr., Nagy Lajos kőműves 8 gr., Hegedűs Károlyné magánzó 3 gr., Sándor András ácsmester 3 gr., Bodó Györgyné kövező neje 3 gramm, Csuri János váltó ör 3 gr., Weisz Náthán kereskedő 3 gr., Végh József cipészegéd 3 gr., Szotlóczky Gusztáv honvéd törzsermester 10 gr., Magary László egyházi adószedő 3 gr., Mátyási Mihályné magánzó 5 gr., Csáki Pál kovács 2 gr., Furka Ferencz ácsmester 5 gr., Kiss Lajos cipész 2 g., Markovics Lajos festő 8 gr., Konta Antal szakács 2 gr., Birostyan György hetes 2 gr., Szarka László 3 gr., Szász József törzsermester 25 gramm, Bilinsky Sotérné 5 gramm Sztringó János 5 gramm, Léway Sándor pályafelügyelő 15 gramm; Erdelt Béla 1; Rác Ilonka 2; Bász János 5; Antalóczy Nándor 1; Benedek József 2; Szilágyi Ferencz vizezellér 5; Heringh Sándor 1; Trunkhán Lipót 1; Szabó János honvédörmester 5; Takács László mérnök 5; Ggymn. II. oszt. 2; gymn. I. oszt. 2; Gombay János 2; Jassik István 2; Elemi isk. 4-ik oszt. 2 gram; Kreznerics J. 1; Gyapay Márton 1; Steuer Salamón 1; Papp György Árpád 2; Gyulay Károly 3; Róth Lajos 1; Balogh Sándor 2; ifj. Radvics Lajos 2; Rátkay József és fiai 3 gram pétével kezdik meg ez éven e selyemtermelést.

Az országos selyemtenyésztési hivatalhoz tegnap délelőtt lett e névsor felterjesztve. — Mező-keresztesről Szigeti Elek ev. ref. lelkész 5 gr; Dr. Zakariás Simon 2 gram; — Peczeszlőről Stéger Géza róm. kath. tanító 5 gram petét kér az országos hivaltaltól. — Az országos hivatal főnöke megígérte Rátkay Józsefhez írott levélben, hogy egy munkásnót küld Váradra ki a hernyók keltetését eszközölni, és a termelőket naponként meglátogatva, a teendőket tanítani fogja. A beváltó hivatal felállítása, a jövő évi haladástól függ, mert e hivatal jelentékeny összegbe kerülvén 100—150 kiló gubó ezt nem fizeti ki. Valószínű tehát, hogy petenyésztő állomást kap Nagyvárad, s ez még nagyobb előleg. — Az országos hivaltaltól nyeredő válasz mutatja meg, hogy az esetleg ezután jelentkezők kapnak e még petét. Mindenesetre előjegyezhetik magukat a termelni szándékozók a városligeti pályaházban vagy Rátkay József címére küldött levelező lapon. Szükséges a név; polgári állás; utca és házsám; a létező eperfák száma és a kért tojás mennyiség 1 gram mintegy 5—6 száz hernyót ad. — Hőmérőket 10 kr-ával csak a tenyésztők kapnak, s három iv tenyész papír ára lesz 2 kr, melyből minden gram pete után három ivet kapnak a tenyésztők. Az egész tenyésztési folyamat 32 napig tart, mely után — legrosszabb esetben postára tételnek a gubók és Szegzárda küldetnek, hol teljes jóakarattal várja az országos hivatal Nagyvárad termelését. — A petét minden tenyészlő kapja, de csak ebből tenyészthet. Idegen petéből termelt gubóra nem lesz igazolvány, tehát azt be sem fogják váltani. — Jó lesz minden ilyen apró részletet Rátkay József tornatanártól megkérdezni.

Tőzsdereform és tőzsdeadó. Az országos magyar gazdasági egyesület válaszmánya a napokban tárgyalja a tőzsdereform kérdését. Az e tárgyban kiküldött bizottság az alapelvekre nézve már megállapodott, s a válaszmány a bizottság határozatát, minden valószínűség sze-

rint, lényeges módosítás nélkül elfogadja. Itt említjük még meg, hogy a pénzügyminiszteriumban már teljesen elkészültek a tőzsdeadó behozataláról szóló törvényjavaslattal. A pénzügyminiszter a javaslatot, értesülésünk szerint, az ősszel a jövő évi költségvetéssel egyidejűleg fogja benyújtani.

Hetivásárok Hosszú-Pályiban. Hosszú-Pályi község képviselő testülete 1895. évi december hó 5-én állatfelhajtás és helypénzszedés nélkül, mindennemű gazdasági termények iparezikkek árulhatására heti vásár létesítését mondotta ki, miért is a község képviselőtestülete megkereste a szomszédos vásártartó községeket és Debreczen város törvényhatóságát, hogy e határozatot tudomásul vegye, esetleg néteni kifogását megtegye. Debreczen város nem gördit akadályt a h.-pályi hetivásárok ellen, mivel az a város érdekeit nem csorbíthatja, sőt ezen vásártartást közgazdasági igények szempontjából fontosnak és szükségesnek tekinti.

Terménytőzsde.

Budapest, április 16.

B u z a tavaszra, bácskai	6.98
> tavaszra, északi	7.00
> szeptember-októberre, bácskai	6.72
> szept.-okt.-re északi	6.76
R o z s tavaszra, bácskai	6.48
Rozs tavaszra, északi	6.50
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	0.—
> jun.-júl.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.45
> aug.-szept.-re, északi	10.55

Bécs, április 16.

B u z a tiszai	7.45—7.70
> bántási	7.20—7.55
> bácskai	7.15—7.50
> szokványáru őszre	7.11—7.13
> szokványáru tavaszra	7.28—7.30
R o z s tiszavidéki	6.95—7.10
> szokványáru őszre	6.77—6.79
> szokványáru tavaszra	6.61—6.63
T e n g e r i magyar	5.70—7.00
Z a b, magyar kereskedelmi	4.50—4.70

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. április 16 án.

Magyar aranyáradék 4%	— — — — —	122.—
Magyar koronajáradék	— — — — —	99.10
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — — —	103.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	101.25
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	— — — — —	101.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	97.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	— — — — —	100.70
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — — — —	97.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	— — — — —	158.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	— — — — —	140.51
Oszták járadék papírban	— — — — —	101.—
Oszták járadék ezüstben	— — — — —	101.—
Oszták járadék aranyban	— — — — —	122.—
Oszták korona járadék	— — — — —	101.25
1860. oszták államsorsjegyek	— — — — —	146.50
Oszták magyar bankrészvény	— — — — —	984.—
Magyar hitelbank részvény	— — — — —	389.—
Oszták hitelintézeti részvény	— — — — —	360.20
Oszták-magyar államvasúti részvény	— — — — —	351.50
20 frankos arany (Napoléondor)	— — — — —	95.—
Német birodalmi márka	— — — — —	58.85
London vista	— — — — —	120.50
Páris vista	— — — — —	47.85
20 márkás arany	— — — — —	11.79

Szerkesztői üzenet.

B. A. urnak, Bihar. Aki haragszik, annak csak igen ritkán van igaza. Így önnek sincsen igaza, mikor oly hirt reklamál rajtunk. Mert 1. lesz szives elismerni, hogy az értesítéseinket és hireinket jogunk van megválogatni, s csak azokat kiadni, amelyeket erre méltóknak ítélünk. 2. Az újságírásban ismeretlen fogalom ez a szó: holnap. Vagy ma, vagy soha, — éppen azért újság, hogy új dolgokat közöljön. Már pedig ön beküldött hozzánk 13-án egy hirt, amely 5-én történt, tehát az eseményt teljes egy hét múlva küldte be. 3. S ez is milyen hír volt? Éretlen sulanczokból így tavasszal gyakran kitör az erő, összebirkóznak egymással a koresmában — s ön ezt szenzációs eseménynek nevezi. A hirlaptudósítónak csak akkor ér valamit a munkája, ha csak igazán följegyzésre méltó eseményeket ír meg s azokat is gyorsan, de nem egy hét múlva! Reklamálni meg éppen sohasem kell. Különbben pedig béke velünk.

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Lapunk számára hirdetések felvételnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám.

NÉVÉK,
FOLYÓIRATOK,
HIRLAPOK,
VONALZATOK,
GAZDASÁGI
NYOMTATVÁNYOK,
EGYHÁZI,
KÖZSÉGI
ÉS EGYÉB
HIVATALOS
NYOMTATVÁNYOK,
KÖRLEVELEK,
LEVÉLBORITÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZIT:
IZLÉSEK KIVITELBEN

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK,
SZÁMLÁK,
FALRAGASZOK,
BÁLI MEGHIVÓK,
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
NAPTÁRAK,
PALACZKFELIRATOK,
NÉVJEGYEK,
GYÁSZLAPOK,
STB., A
NYOMDAI SZAKBA
VÁGÓ
NYOMTATVÁNYOK
KÉSZÍTÉSE.

PAPIR- és IRODASZEREK

* * * * * raktára. * * * * *

Kitünő minőségű, cégünkkel ellátott aczéltollak.